

“Els EUA han venut la idea que l'Afganistan és la guerra bona i l'Iraq la dolenta”

Marc Herold és l'impulsor del Memorial de les Victimes de l'Afganistan i un dels principals experts mundials en l'estudi de la incidència del factor econòmic en les guerres. En aquesta entrevista, Herold explica com veu la situació a l'Afganistan; un conflicte que, indirectament, afecta també la inestabilitat política que viu el país veí, el Pakistan.

La guerra a l'Afganistan enfronta la comunitat internacional. Fa un parell de setmanes Alemanya va rebutjar la crida dels Estats Units als països de l'OTAN per tal d'enviar més tropes a l'Afganistan. De fet, els Estats Units han promès de fer-hi arribar 3.000 marines més per tal de frenar els talibans, que continuen recuperant posicions. La setmana passada, Polònia va criticar el poc compromís d'alguns membres de l'OTAN, sobretot després de l'anunci del Canadà de retirar-ne possiblement els seus soldats. En vista d'aquest panorama, en el moment de tancar aquesta edició la cimera de l'OTAN, que s'havia de fer divendres passat a Lituània per a parlar de l'Afganistan, es presentava calenta.

La situació a l'Afganistan és vista amb preocupació des del Pakistan, sobretot ara que s'hi fan eleccions legislatives i que els radicals islamistes hi guanyen terreny. I s'entén: un dels principals focus d'inestabilitat política al Pakistan és la presència de membres d'al-Qaida a les regions fronteres amb l'Afganistan. Alhora, l'Afganistan acusa el president pakistanès, Pervez Musharraf, de donar suport als talibans. Marc W. Herold (Estats Units, 1943), professor d'economia a la universitat nord-americana de Nou Hampshire, explica al seu darrer llibre, *Afghanistan as an Empty Space* ('L'Afganistan com un espai buit') les claus per a entendre aquest conflicte.

—Senyor Herold, quan descriviu l'Afganistan com un espai buit, a què us referiu exactament?

—Si se n'observa la història es veu que no és un país gaire important per a occident. No hi ha recursos, ni mercat. Al segle XIX, dins la confrontació entre russos i britànics, l'Afganistan era un espai buit que separava els dos imperis. Posteriorment, entre el 1900 i el 1970, no hi va passar res d'interessant. Això va canviar a partir del 1970, quan es va despertar un interès, però no pas pel país en si, sinó perquè els Estats Units van veure l'Afganistan com una possibilitat de crear dificultats a la Unió Soviètica. Quan l'URSS se'n va retirar, l'Afganistan va desaparèixer durant dotze anys. Va perdre la importància fins a tal punt que dos milions de persones van morir a mans dels senyors de la guerra i no va passar res. Després, els talibans van agafar el poder i l'opinió d'occident va ser: “Entesos, són un règim desagradable, però és igual, l'Afganistan no és important.” A partir de l'11-S va passar a primer pla perquè es veia com una oportunitat d'avançar cap a l'Iraq. Des del principi la destinació real era l'Iraq. En el futur serà això mateix. Quan els EUA se'n retirin, perquè estic segur que ho faran, l'Afganistan tornarà a desaparèixer.

—Però el manteniment d'aquest “espai buit” té un cost evident. Com es justifica?

—Es vol recrear un espai buit on no hi hagi al-Qaida ni cap perill per als EUA, però amb el mínim cost possible. Per fer això no s'hi ha d'invertir res en la reconstrucció, s'hi han de desplegar els mínims soldats terrestres i donar-ne la mínima informació possible.

—Però, com és possible aconseguir aquesta “mínima informació” en l'era de la comunicació?

—Això és el triomf dels EUA. Han aconseguit controlar el públic americà i europeu. Han venut la idea que l'Afganistan és la guerra bona i l'Iraq la dolenta, encara que totes dues siguin dolentes. És un èxit del control de la informació, els EUA tenen molta capacitat de control. Per exemple, de l'estudi que he fet des de l'octubre del 2001, allà no n'han publicat res. Al Canadà sí, a Europa també. Si a Itàlia vaig sortir a la portada del *Corriere della Sera*, als EUA ni una sola línia.

—Però als EUA bé es deu informar sobre la guerra de l'Afganistan?

—Sí. Es diu que és una guerra on no hi ha morts injustos. Quin triomf! Hem construït unes bombes que sols maten les persones dolentes? També es diu que tenim una tecnologia tan sofisticada que no hi haurà cap mort americà. I en part és cert, els primers mesos no hi va haver cap mort americà, tots eren mercenaris que hem pagat per combatre els talibans. I a nosaltres se'ns en fot els morts afganesos, no compten. Ara organitzem la policia afganesa: quants morts ha tingut en un any? Mil. Mil policies morts i se'ns en fot. Hi va haver un gran rebombori per dos espanyols morts, però dels mil policies no se'n parla.

—De fet, al conflicte de l'Afganistan sembla que la informació hi tingui més importància que no les armes...

—La propaganda sempre ha format part de la guerra, però aquí és la pròpia guerra. La guerra a l'Afganistan és real, amb militars i morts, però la guerra dels EUA és virtual, una guerra de la informació. Jean Baudrillard va escriure el

1991: "La guerra del golf no ha existit." Ara es podria dir això mateix. És tan desequilibrat que no es pot parlar d'un conflicte armat.

—**Però, mentrestant, el conflicte continua...**

—I tant si continua. Darrerament es torna a veure. Ens van voler fer creure que amb el recanvi dels talibans el problema s'havia resolt. Resolt? De cap manera. Els talibans continuen organitzats, es van dispersar i reconstituir. Resisteixen de la mateixa manera que els mujaidins ho van fer contra la invasió soviètica el 1980. Hi ha moltíssims paral·lelismes entre el que va passar llavors i el que passa ara.

—**Quin és el paper del president afganès, Hamid Karzai, en el conflicte?**

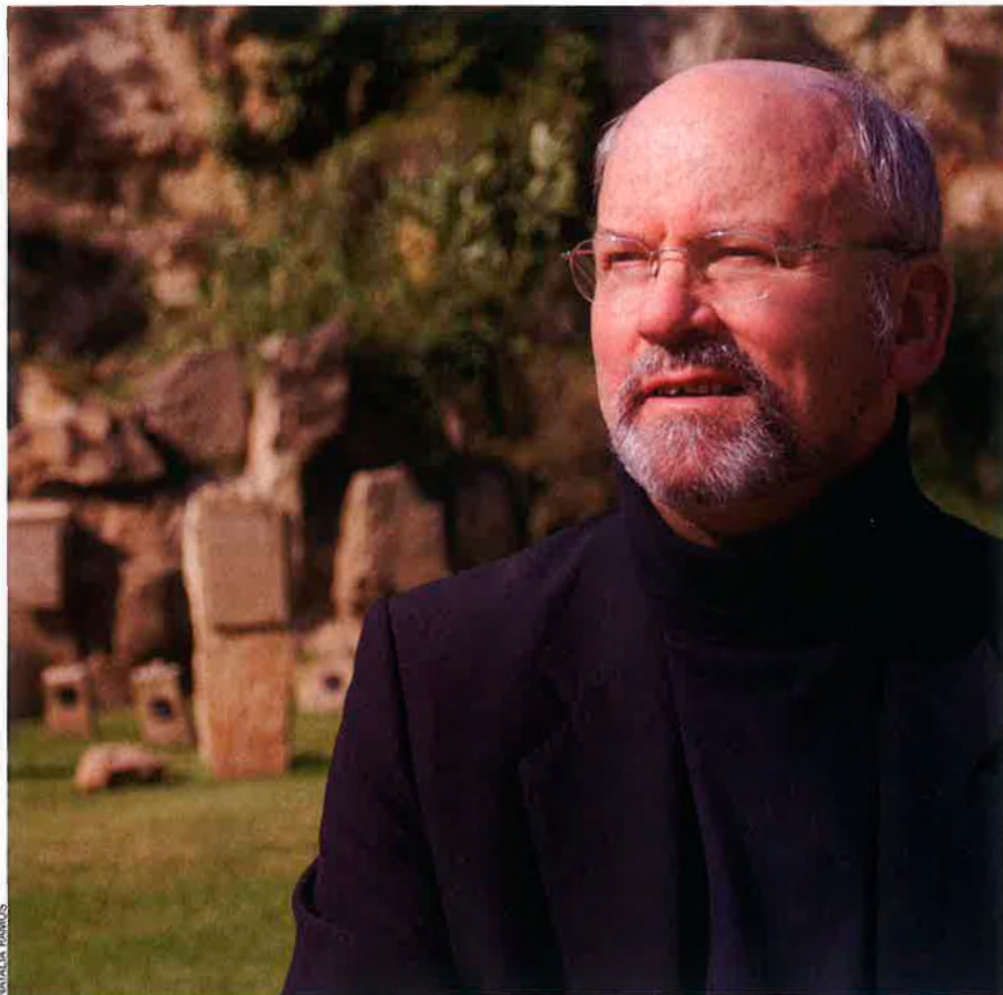
—El paper del president és el de relacions públiques, perquè el govern nord-americà ha de convèncer el seu poble que aquesta és una guerra bona, en què les coses rutllen. I en això Karzai hi té un paper molt important que s'ha de vendre. És una imatge que es ven igual que la Coca-cola.

—**A Europa hi ha molt mitjans que presenten una divisió de tasques, en què els europeus s'encarreguen de la reconstrucció i els nord-americans de la part militar. És real aquesta imatge?**

—No es pot fer aquesta divisió. Els afganesos veuen els europeus igual que els americans. Ens volen fer creure que hi ha una diferència, però tots es troben igualment involucrats en la guerra. És una ocupació militar compartida a parts iguals; també els espanyols en formen part, amb les seves bases a Herat i Badgis. Al Vietnam també hi havia dos braços, el combat militar i l'actuació humanitària, totes dues realitzades per l'exèrcit americà. Però això no és pas humanitari, és una part més de la lluita contra els talibans. Si els espanyols no fossin a Badgis, els americans n'ocuparien el lloc: compleixen el seu paper dins el gran programa de l'Afganistan. Poden dir que fan tasques diferents, però no és cert.

—**Un dels arguments per a criminalitzar els talibans va ser la situació de les dones afganeses. Ha millorat, després de la invasió occidental?**

—Tota aquesta història de la burka és absurda, no té cap sentit. La burka

Marc Herold, fotografiat al fossar de la Pedrera, a Barcelona, durant una visita que hi va fer, ara fa unes quantes setmanes.

té una llarga història dins la cultura afganesa, no se la van pas inventar els talibans. Les coses han canviat? Sí, potser, almenys per a un 2% de la classe mitjana-alta que viu a Kabul. Les dones poden sortir sense burka per alguns carrers durant el dia, però no de nit. A més, a les zones rurals no hi ha hagut gaires canvis, perquè els talibans no van modificar un sistema que ja era molt tradicional i que continua igual. Tampoc no és el problema. Hi ha més coses que es poden fer per a les dones pobres rurals de països del tercer món, coses per a facilitar-los la vida quotidiana.

—**Heu dit que hi hauria una retirada dels Estats Units. Però què passaria després?**

—És difícil de fer previsions. A grans trets crec que els EUA es retiraran, més aviat que tard, perquè la pressió és molt gran. A Alemanya, Itàlia o Anglaterra la gent es demana què hi fem, en

aquesta campanya militar. Aleshores, George Bush, o el futur president, farà com al Vietnam, és a dir, declararà que han guanyat i es retiraran. Ara faran això mateix. Karzai se n'anirà, això és evident; sense els americans ell no hi té cap futur. Els afganesos hauran de negociar entre ells per crear una mena d'estat; un país molt descentralitzat, en què les regions tindran una immensa autonomia. Alguna d'aquestes zones restarà sota control dels nous talibans, però que no seran com els antics, perquè van aprendre coses durant aquells tres mesos del 2001. No tornaran a la situació anterior a la del 2001 ni s'arriscaran a rebre més bombardeigs. La pregunta és si al-Qaida continuarà present a la zona paixtu, que és més al Pakistan que no a l'Afganistan. Penso que sí, que al-Qaida i més grups continuaran existint.

Joan Canela